

בפני יושב ראש הוועדה, כב' המשנה לנשיאה חנן מלצר

1. עדאלה המרכז המשפטי לזכויות המיעוט הערבי בישראל
2. חה"כ אעידה תומא-סולימאן
3. התנועה למען איכות השלטון בישראל
4. ד"ר תהילה שוורץ-אלטשולר
5. זזים – קהילה פועלת
6. סיעת כחול לבן
7. סיעת העבודה
8. חה"כ עיסאווי פריגי

העותרת

- נ ג ד -

1. הליכוד – תנועה לאומית ליברלית
2. היועץ המשפטי לממשלה

המשיבים

3. התנועה לזכויות האזרח
4. פורום קהלת
5. התנועה למשילות ודמוקרטיה

המבקשות להצטרףתגובה להשלמות הטיעון מטעם העותרת 3

בהתאם להחלטתו של כב' יו"ר ועדת הבחירות המרכזית לכנסת ה-22, המשנה לנשיאה חנן מלצר, מתכבדת העותרת 3 להגיש תגובה קצרה להשלמות הטיעון שהוגשו בנוגע לסוגיה העומדת במרכז העתירה שבכותרת.

1. העותרת 3 מבקשת להביא בפני יו"ר ועדת הבחירות הנכבד מספר נקודות לשם השלמת עמדתה, כפי שהוצגה עד כה במסגרת הטיעון בכתב וכן הדיון שהתקיים ביום 08.08.2019.
2. ראשית, תבקש העותרת להתייחס לעניין תכלית הבקשה של המשיבה 1 לאשר צילום המצביעים בקלפיות במגזר הערבי, הגברת "טוהר הבחירות" כפי שמובא בטיעון ובהשלמת הטיעון של המשיבה 1.
3. בעקבות הדיון שהתקיים בפני יו"ר הוועדה הנכבד, הובא לידיעתנו כי כבר בשנת 2015 במהלך הבחירות לכנסת ה-20, נערך מבצע דומה על ידי המשיבה 1, במסגרתו נשלחו כ-1,500 פעילים מטעמה עם מכשירי הקלטה, אל קלפיות במגזר הערבי. קיומו של מבצע זה פורסם באמצעי התקשורת, ובמסגרת כתבה שהוצגה ב"אולפן שישי", פורסמו צילומים של מתכנני המבצע ושל המבצעים.¹

¹ מבצע הימין לחשיפת זיופים בקלפיות הערביות | בחירות 2015, אולפן שישי, https://www.youtube.com/watch?time_continue=802&v=3UwLh-NOXNA

4. במסגרת תחקיר זה מובאים צילומים של יוזמי המהלך, שאומרים בהקלטה ברחל בתך הקטנה כי המבצע כולו נועד להוריד את אחוז ההצבעה במגזר הערבי, וכי "מיתוג" המבצע כמבצע למען "טוהר המידות" נועד מטעמים טקטיים ועל מנת להסוות את המטרה האמיתית. כל זאת, כך במפורש ממש, על מנת שהעותרת 3 וגופים נוספים לא יפעלו כנגד המבצע.

5. כך נאמר על ידי מר שגיא קייזלר, יוזם המבצע ב 2015 וכן המבצע האחרון בבחירות לכנסת ה-21 שעניינו מונח כיום בפני יו"ר ועדת הבחירות הנכבד, בהדרכה שקיים ביישוב עצמונה בשנת 2015:

"אוקיי, סיימנו עם טוהר הבחירות, שימו רגע את הזה בצד. עכשיו, נטו למה באמת אנחנו עושים את זה. הבחירות האלה הן חשובות. אני לא זוכר תקדים כזה שהגושים היו כל כך קריטיים."²

6. כמו כן, בישיבת תכנון המבצע בשנת 2015, בה השתתפו גורמים רבים, הציג מר אבי נעים, ראש מועצת בית אריה את הדברים כהויתם:

"המטרה לעניות דעתי, כמו שאני רואה אותה, זה טוהר הבחירות. זאת המטרה לדעתי, ככה אנחנו צריכים להציג את זה על מנת שהתנועה לאיכות השלטון לא תוכל לתקוף אותנו ו'אומ"ץ' לא יוכלו לתקוף אותנו."³

7. בהמשך לכך, אמר באותה הישיבה מר גבי דורלכר משדה אליהו:

"אני לא בא לבחירות האלה מטעם שר החינוך והתרבות, אני לא באתי לא לחנך את אף אחד פה. אני באתי פרקטי, להיות שיצביעו כמה שפחות ערבים."⁴

8. הגדיל לעשות אחד המשתתפים באחת ההדרכות שקיים שגיא קייזלר, שניגש אליו והציע הצעה משלו על מנת לממש את התכלית האמיתית של המבצע:

"יש עוד דברים שלא מדברים עליהם בצורה... בקול, אבל צריך להגיד לאנשים. אסור לעשות את זה, אבל... אני לא אומר תעשה את זה, אבל יש אנשים שעושים. אתה יכול לקשקש על פתקים של ערבים מדי פעם, ואז אחר כך לפסול אותם... אנחנו פסלנו הרבה קולות של ערבים. אני מקשקש על כל מיני פתקים מדי פעם, והם לא שמים לב הערבים, הם מכניסים את זה גם, ואחר כך בספירה אני פוסל אותם."⁵

9. אמנם קייזלר עצמו אמר שהוא "לא נכנס לזה בכלל" ואולם נראה כי אותו המשתתף לקח חלק פעיל באותם המבצעים, בשם המשיבה 1 המתהדרת במאמציה להגברת "טוהר הבחירות"!

10. מהאמור עולה כי ההחלטה להציג את המבצע כמבצע להגברת טוהר הבחירות, הינה טקטית בלבד, על מנת לייצר מצג שווא שימנע מארגוני החברה האזרחית להשמיע קול צעקה כנגד

² שם, בדקה 5: 43-5.

³ שם, בדקה 10: 11-58.

⁴ שם, בדקה 22: 11-10.

⁵ שם, בדקה 10: 43-9.

הפעולה. זאת, כאשר מנגד חלק מפעילי המשיבה 1 הם בעצמם מתבלים בטוהר הבחירות מדובר בשימוש ציני ופוגעני במונח "טוהר הבחירות". מטרת המבצע כולו הינה הורדת אחוז ההצבעה במגזר הערבי, ואף אם יעטפו את התכלית האמיתית בעטיפות שונות, תכלית זו בולטת וזועקת וצובעת את המבצע כולו בצבעים שחורים.

11. בנוסף לכך, לעמדת העותרת 3, עצם העובדה שהמשקיפים מקיימים תפקיד סטטוטורי המעוגן בפרק ו' לתקנות הבחירות לכנסת, תשל"ג-1973, בצירוף העובדה כי המשקיפים הם נציגים של מפלגות המהוות בפני עצמן גופים דו-מהותיים על פי הפסיקה והמשתמשות בכספי מדינה לשם מימון פעילות המשקיפים – מכפיפה אותם תחת כלל המשפט המנהלי ותחת עיקרון חוקיות המנהל בכל הקשור במילוי תפקיד סטטוטורי זה..

12. כידוע, מפלגות הוגדרו בפסיקה כגופים דו מהותיים, והגדרתם ככאלו, מטילה עליהן חובות הנובעות ממעמדן. לעניין זה, ראו פסק דינו של כב' השופט רונישטיין ע"א 8414/08 אריה טל נ' אברהם פריד (פורסם בנבו, 28.10.2008):

"נזכיר, בחינת פשיטא, כי מפלגה היא גוף דו-מהותי. עיון בחוק המפלגות, תשנ"ב-1992, מגלה חיש קל, כי המחוקק העטה על המפלגה שתי אדוות למען ייחס לה – אדרת ציבורית ואדרת "פרטית", קרי במשפט הפרטי. במישור הציבורי, קובע סעיף 1 לחוק זה כי מפלגה היא "חבר בני אדם שהתאגדו כדי לקדם בדרך חוקית מטרות מדיניות או חברתיות ולהביא לייצוגם בכנסת על ידי נבחרים". במישור המסגרת קובע סעיף 3(א), כי "מפלגה רשומה היא תאגיד כשר לכל חובה, זכות ופעולה משפטית". לכך ניתן ביטוי בפסיקה... אכן, ד"ר מרזל מציין כי אפיון המפלגה כגוף דו מהותי אינו נותן תשובה לשאלות מהות עצמן, דהיינו, אילו נורמות חלות על המפלגה, והדבר מוליד פתרונות אד-הוק, פניה לבתי המשפט ובחינת כל מקרה לגופו. לשיטתו – ונושא זה חורג ממסגרת ענייננו – יש ליצור מודל משפטי, של המפלגה כאורגן חוקתי. המחבר מציין, כי מימון המפלגות הוא מתחומי החקיקה "המקימים בכל פעם זעקה ציבורית של שוד הקופה על ידי המפלגות עצמן ללא מנגנון של פיקוח" (עמ' 432); ראו גם אסף הראל, גופים דו-מהותיים, גופים פרטיים במשפט המינהלי (תשס"ח-2008), 97-98. והנה בנידון דידן ברי, שהמדובר בפעילות הנכללת בפן הציבורי של המפלגה, ובמובהק, שהרי המדובר בכספי המדינה למימון ההליך הדמוקרטי, המוזרמים באמצעות המפלגה – אך צבועים בגוונים ציבוריים אולטימטיביים..."

13. בענייננו, בשל היות המשקיפים גורמים מעין-ציבוריים, נציגי גופים דו-מהותיים אשר מגשימים ייעוד שהינו מטרה ציבורית חשובה, המבצעים פעולותיהם על פי חוק, יש להחיל עליהם עקרון חוקיות המנהל ביחס לאופן ולאמצעים בעזרתם ימלאו מטרה סטטוטורית זו, ולקבוע כי כל פעולה שלא הותרה להם מפורשות בחוק, הינה אסורה. כך נכתב בע"א 5958/15 פרחי ביקל בע"מ נ' הועדה המקומית לתכנון ולבניה - ראשון לציון (פורסם בנבו, 15.12.2016) בפס' 25 לפסק דינו של כב' השופט דנציגר:

"עקרון חוקיות המינהל מהווה נורמה בסיסית במשפט הציבורי. עקרון זה מורה, כי כל רשות מנהלית חייבת לפעול בתוך דל"ת אמות הסמכות שהוקנתה לה בחוק. הרשות המינהלית רשאית ומוסמכת לעשות רק את אותן פעולות שהחוק הסמיך אותה לעשותן. זהו הביטוי של עקרון שלטון החוק בתחום המשפט המנהלי. הנפקות המעשית שלו היא, שהפעולה המנהלית חייבת להיות מבוססת על הסמכה בחוק (או מכוחו), וכך שאסור לפעולה זו לחרוג מן הגבולות שנקבעו להסמכה."

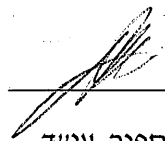
14. כפי שהראינו בטיעון בכתב שהגשנו, רשימת הפעולות המותרות לתביר ועדת הקלפי ולמשקיפים הינה **רשימה סגורה** שאיננה כוללת את האפשרות להשתמש במצלמות לשם מילוי תפקידם. משכך חל על המשקיפים מטעם כלל המפלגות איסור להשתמש במצלמות בשטח הקלפי.

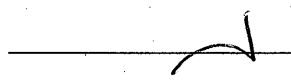
15. בנוסף, לעמדת העותרת 3, הגדרת שטח הקלפי כ"שטח ציבורי", אשר מותר לצלם בו, בדומה למצלמות המרשות את המרחב הציבורי, איננה נכונה. מקום הקלפי איננו דומה כלל לשטח ציבורי רגיל, אלא הוא המקום שבו לפרט מוקנית האפשרות לממש את זכות היסוד שלו לבחור. כלפעולה שעלולה למנוע מהפרט לממש את זכותו במקום הקלפי, או לפגוע בזכות זו, כמו גם בזכות לפרטיות – חייבת להיבחן למול פסקת ההגבלה.

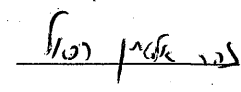
16. בהקשר זה, לעמדתה של העותרת 3, כפי שהובא בהרחבה בחוות דעתה של הפרופ' קרין נהון שצורפה לטיעון מטעם העותרת 3, **טרם התקיים דיון מעמיק ומספק באשר למידתיות השימוש במצלמות במקום הקלפי** לאור הפגיעות השניוניות שמהלך כזה יכול לגרום. כמו כן, מהלך שכזה יש לבחון ולהכשיר רק באמצעות הליך חקיקה מעמיק ויסודי ויש לוודא כי החלה של סדרי הבחירות החדשים באופן שוויוני.

17. לצד זאת, ככל שישנו מידע מודיעיני ספציפי על כוונה לביצוע עבירות פליליות על ידי כל גורם שהוא, בוודאי שלמשטרת ישראל וכלל גורמי אכיפת החוק ותקינות הליך הבחירות, מוקנים האמצעים והסמכות לפעול על מנת למנוע ביצוע עבירות פליליות, ועל מנת לתעד את העבירות ולפעול למיצוי הדין עם הגורמים שביצעו או תכננו לבצע עבירות פליליות.

18. לשיטת העותרת 3, הפגיעה בעקרונות הדמוקרטיים ובזכויות הפרט מתאינת, שעה שהמדובר בתיעוד של **הליך ספירת הקולות**, ולשיטתה, ככל שהדבר מוסדר באמצעות הליך של התקנת תקנות, ניתן ואף רצוי לאפשר הצבת אמצעי תיעוד של ספירת הקולות בקלפיות על ידי המדינה, תוך שמירה על עקרון השוויון ובאופן שאיננו מוביל לתיוג אתני.

אלון ספיר, עו"ד

זהר אלטמן רפאל, עו"ד

איתמר נאור, עו"ד

ב"כ העותרת 3

15 אוגוסט 2019, י"ד אב תשע"ט